

POSEBNE KATEGORIJE OTPADA (II. DIO)

OTPADNI TEKSTIL I OBUĆA

Prema definiciji iz Pravilnika o gospodarenju otpadnim tekstilom i otpadnom obućom (N.N., br. 99/15.), otpadni tekstil je svaki tekstil koji posjednik odbacuje, namjerava ili mora odbaciti dok je otpadna obuća svaka obuća ili dijelovi obuće koje posjednik odbacuje, namjerava ili mora odbaciti. Za ovu vrstu otpada određen je ključni broj 20 01 10.

Ako bismo s ulaskom u ormar vratili u prošlost nekih 30-ak godina i usporedili ondašnje materijale s materijalima od kojih se danas izrađuju odjeća i obuća te prisutnost vrlo jeftine robe iz uvoza koja jedva da traje tu sezonom, ne začuđuje zašto je ova posebna kategorija izdvojena kao interesna i po gradovima nalazimo specijalizirane spremnike za otpadnu obuću i tekstil. Osim „vintage“ komada ili retro stila koji netko kupuje, ova vrsta odjeće često završi i u zemljama Trećeg svijeta, a sve što nije nosivo ide u preradu i dobiva novu namjenu.

Prema Prilogu I. iz Pravilnika dane su kategorije tekstila i obuće s necjelovitim popisom vrsta proizvoda te se tekstil dijeli na odjevni i tehnički tekstil prema kojem:

- *Odjevni tekstil* obuhvaća sljedeće vrste proizvoda: majice, košulje, veste, hlače, traperice, sukњe, kapute, jakne, donje rublje, čarape, pokrivala za glavu i ruke

i sve ostale odjevne predmete namijenjene zaštiti čovjekovog tijela od klimatskih i drugih vanjskih utjecaja;

- *Tehnički tekstil* (tekstilni materijali i proizvodi koji se prije svega proizvode zbog njihovih tehničkih i uporabnih svojstava, dok su njihova estetska i dekorativna svojstva manje važna) obuhvaća sljedeće vrste proizvoda prema vrstama njihove primjene: agrotekstil, građevinski tekstil, odjevni zaštitni tekstil, geotekstil, tekstil za kućanstvo, industrijski tekstil, medicinski tekstil, tekstil za automobile, ekotekstil, tekstil za osobnu zaštitu, tekstil za sport, tekstil za ambalažu i slično;
- *Obuća* obuhvaća sljedeće vrste proizvoda: cipele, čizme, sandale, obuću za sport, japanke, klopmi i sve ostalo što se obuva i obuhvaća stopalo, osim čarapa.

Kroz, u zadnje vrijeme često spominjanu, cirkularnu ekonomiju namjerava se prikupljenu odjeću i obuću dijelom probrati te po potrebi popraviti i ponuditi po pristupačnim cijenama ponovno na tržištu za takvu robu, ali to je prema definiciji rabljeni tekstil i rabljena obuća koji se prema općim shvaćanjima smatraju novim proizvodima ili se koriste rabljeni u svrhu za koju su izvorno načinjeni. Rabljeni tekstil i rabljena obuća ne smatraju se otpadom. Često puta su karitativne udruge bile mjesta na kojima se je-

dino moglo donirati obuću i odjeću, sve je više tzv. second hand trgovina koje prodaju jeftinu rabljenu odjeću, a danas je svaki prodavatelj ako posjeduje prodajni prostor, čije su prodajne površine tekstila i/ili obuće veće od 400 m², dužan osigurati preuzimanje otpadnog tekstila i/ili otpadne obuće u svojem prodajnom prostoru od posjednika iz kućanstva, bez naknade i bez obveze kupnje, i to za onu vrstu tekstila odnosno obuće koja se predaje kao otpad, a koju ima u svom assortimanu prodaje. U tu svrhu je prodavatelj dužan na vidljivom mjestu, u svojem prodajnom prostoru ili neposrednoj blizini istog pod njegovim nadzorom osigurati spremnike za sakupljanje otpadnog tekstila i/ili otpadne obuće. Proizvođač također ima obvezu informiranja javnosti o važnosti odvojenog sakupljanja i oporabe otpadnog tekstila i otpadne obuće na svojim mrežnim stranicama i prodajnim mjestima. Nažalost, i dalje se dosta toga spali ili završi u kontejnerima s komunalnim otpadom.

MEDICINSKI OTPAD

Prema definiciji iz Pravilnika o gospodarenju medicinskim otpadom (N.N., br. 50/15.), medicinski otpad je otpad nastao prilikom pružanja njege, zaštite i očuvanja zdravlja ljudi i/ili životinja; otpad nastao u istraživačkim djelatnostima kao i otpad nastao prilikom pružanja različitih usluga kod kojih se dolazi u kontakt s krvlju i/ili izlučevinama ljudi i/ili životinja.

Proizvođač medicinskog otpada je svaka pravna ili fizička osoba – obrtnik koja se bavi:

- pružanjem zdravstvene zaštite ljudima i/ili životinjama,
- istraživačkim i srodnim djelatnostima povezanim sa zdravstvenom zaštitom ljudi i/ili životinja,
- pružanjem različitih usluga kod kojih se dolazi u kontakt s krvlju i/ili izlučevinama ljudi i/ili životinja pri čemu nastaje otpad sličan otpadu koji nastaje kod zdravstvene zaštite ljudi i/ili životinja,
- proizvodnjom, testiranjem i stavljanjem na tržište lijekova i lijekovitih tvari.

Prema svojstvima, medicinski otpad može biti:

- opasni medicinski otpad i
- neopasni medicinski otpad.

Opasni medicinski otpad s obzirom na opasna svojstava i način gospodarenja dijeli se na: zarazni, oštре predmete, farmaceutski, kemijski, citotoksični i citostatski otpad, amalgamski otpad iz stomatološke zaštite i ostali opasni otpad (svaki otpad koji ima neko od opasnih svojstava iz Dodatka III. Zakona o održivom gospodarenju otpadom N.N., br. 94/13. – u daljem tekstu: Zakon). Neopasni medicinski otpad je onaj otpad koji nema opasna svojstava u skladu s odredbama Zakona.

Medicinski otpad mora se na mjestu nastanka skladištiti u zaključano, natkriveno, privremeno skladište u koje je onemogućen dotok oborinskih voda na otpad, odvojeno od osnovne djelatnosti. Prostor skladišta medicinskog otpada na mjestu nastanka osim uvjeta za skladište otpada u skladu s posebnim propisom mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- imati nepropusne i otporne podne površine koje se lako čiste i dezinficiraju;
- biti opremljen vodom i kanalizacijom;
- biti lako dostupan osoblju zaduženom za interno gospodarenje otpadom kod proizvođača medicinskog otpada;
- biti zaključan kako bi se onemogućio pristup neovlaštenim osobama;
- biti lako dostupan uređajima i opremom za sakupljanje otpada (kolicima i slično);
- biti nedostupan životnjama, osobito glodavcima, pticama i kukcima;
- biti dobro osvijetljen i ventiliran;
- biti smješten tako da otpad ne može doći u kontakt s hranom i mjestom za pripremu hrane.

Skladištenje zaraznog medicinskog otpada smije trajati najdulje 15 dana na temperaturi do +8 °C, a na temperaturi od +8 °C do +15 °C najdulje osam dana.

S obzirom na količinu proizvedenog otpada u jednoj godini, svi proizvođači opasnog me-

dicinskog otpada koji proizvedu 200 ili više kilograma na jednoj lokaciji smatraju se velikim izvorima, dok su ostali mali izvori. Mali izvor medicinskog otpada nije obvezan imati skladište otpada na mjestu nastanka, već je dužan opasni medicinski otpad odvojeno sakupljati u odgovarajuće spremnike, a zarazni medicinski otpad i na propisanoj temperaturi, te ga u roku ne duljem od osam dana obraditi ili predati ovlaštenoj osobi za obradu ili ga isporučiti na obradu izvan Republike Hrvatske.

Iznimno, ako proizvođač zaraznog medicinskog otpada ne može osigurati uvjete za njegovo skladištenje, mora osigurati da od nastanka zaraznog otpada do njegove predaje na obradu ne prođe više od 24 sata ako temperatura okoliša prelazi 20°C , odnosno 72 sata ako je temperatura okoliša između 15 i 20°C .

Spremniци za sakupljanje opasnog medicinskog otpada moraju biti otporni na djelovanje opasnih svojstava sadržaja, na pucanje i probijanje ako su u pitanju ostri predmeti, na agresivne kemikalije i slično te moraju dobro podnosići uobičajene uvjete postupanja i prijevoza kao što su vibracije i promjene temperature, vlažnosti i tlaka.

Zarazni medicinski otpad mora se na mjestu nastanka odvojeno sakupljati u hermetički zatvorenim spremnicima otpornim na probijanje i istjecanje tekućina iz njih te prevoziti u privremeno skladište bez sortiranja i premještanja u druge spremnike, na način koji sprečava izravan kontakt ugroženih osoba s otpadom. Upravo zbog zaravnosti medicinski otpad se podvrgava postupcima sterilizacije dok se opasni otpad predaje na spaljivanje, a prema posebnim propisima zbrinjava se patološki otpad koji je zbog etičkih razloga izuzet iz ovog Pravilnika.

Svaki spremnik mora biti označen natpisom koji sadrži osnovne informacije o proizvođaču otpada s nazivom ustanove i odjela, ključnom broju i nazivu vrste otpada u skladu s posebnim propisom i datumom predaje ovlaštenoj osobi. Ključni brojevi ovisno o vrsti otpada nalaze se u grupi 18 i podgrupama 01 i 02.

Natpis s podacima ispisuje se na spremniku ili na naljepnici koja ne smije biti manja od pedeset puta sedamdeset pet milimetara.

U pogledu zbrinjavanja otpadnih lijekova bitno je istaknuti da su ljekarne dužne od građana preuzimati stare lijekove i/ili sličan farmaceutski otpad neovisno o njegovu podrijetlu, a isto tako su veterinarske ljekarne i veterinarske ambulante dužne od građana preuzimati stare veterinarske lijekove i/ili sličan farmaceutski otpad nastao pružanjem veterinarskih usluga u kućanstvima i/ili na poljoprivrednim gospodarstvima. Reciklažna dvorišta dužna su preuzimati medicinski otpad iz kućanstva u skladu s posebnim propisom.

OTPADNI ELEKTRIČNI I ELEKTRONIČKI UREĐAJI I OPREMA

Prema definiciji iz Pravilnika o gospodarenju otpadnom električnom i elektroničkom opremom (N.N., br. 42/14., 48/14., 107/14., 139/14.), EE otpad (električni i elektronički otpad) je EE oprema koja je otpad u smislu zakona kojim se uređuje održivo gospodarenje otpadom u Republici Hrvatskoj (u dalnjem tekstu: Pravilnik), uključujući sve komponente, podsklopove i potrošne materijale koji u trenutku odbacivanja čine dio proizvoda.

Od 2016. godine cilj odvojenog sakupljanja je postizanje stope od 45 % izračunato na temelju ukupne mase EE otpada sakupljenog iz kućanstava i registriranih osoba u promatranoj godini u Republici Hrvatskoj, izražene u obliku postotka prosječne mase EE opreme stavljene na tržiste u prethodne tri godine, uz postupno povećanje do 2019. godine kada će stopa biti dignuta na izračunatih 65 % (prema formuli iz Pravilnika) odnosno 85 % nastalog EE otpada.

Zbog namjere ponovnog korištenja te recikliranja, proizvođači EE opreme i uređaja dužni su označavati i ambalažu i same proizvode s upozorenjima za odvojenim sakupljanjem ove posebne kategorije otpada kao i oznakama o materijalima koji su ugrađeni u samu opremu ili uređaj važnima za obrađivače.

U Dodatku I. Pravilnika dane su kategorije električne i elektroničke opreme obuhvaćene pravilnikom u razdoblju do 14. 8. 2018.:

1. Veliki kućanski uređaji
2. Mali kućanski uređaji
3. Oprema informatičke tehnike (IT) i oprema za telekomunikacije
4. Oprema široke potrošnje i fotonaponske ploče
5. Rasvjetna oprema
6. Električni i elektronički alati (osim velikih nepokretnih industrijskih alata)
7. Igračke, oprema za razonodu i sportska oprema
8. Medicinski proizvodi (osim svih implantiranih i inficiranih proizvoda)
9. Instrumenti za praćenje i kontrolu
10. Automatski samoposlužni uređaji.

Nakon 15.8.2018. broj kategorija smanjit će se na šest!

Prodavatelj je obvezan prilikom prodaje EE opreme krajnjem korisniku u Republici Hrvatskoj bez naknade preuzeti EE otpad od posjednika u kućanstvu po sustavu jedan za jedan, ako potječe od EE opreme iz Dodatka 1. točke 1. do 7. odnosno Dodatka 3. Pravilnika i ako je obavljao primarne funkcije kao i isporučena EE oprema.

Prodavatelj koji u svojem prodajnom programu ima halogene žarulje, fluorescentne i ostale vrste štednih žarulja obvezan ih je preuzimati od posjednika u kućanstvu kada ih vraća kao EE otpad i to bez naknade i obveze kupnje i bez obzira na proizvođača i tip žarulje. Spremnike za preuzimanje, za svako prodajno mjesto na kojem se prodaju, obvezan je osigurati sakupljač koji ih na tom prodajnom mjestu preuzima. Spremni moraju biti konstruirani na način da onemogućuju emisiju štetnih plinova u okoliš.

Prodavatelj s maloprodajnom trgovinom koja ima više od 400 m² prodajne površine za EE opremu mora unutar svojeg poslovnog prostora osigurati preuzimanje EE otpada vanjskih dimenzija do 25 cm od posjednika u kućanstvu bez naknade i bez obveze kupnje.

Prodavatelj je također obvezan, na vidljivom mjestu na ulazu za kupce u trgovinu, informirati krajnjeg korisnika o mogućnosti predaje odnosno o obvezi preuzimanja EE otpada oznakom iz Dodatka 10. Pravilnika te po potrebi i usmeno o načinu i uvjetima preuzimanja. Kod prodaje komunikacijom na daljinu (putem interneta, telefona, kataloga i slično) prodavatelj je dužan krajnjeg korisnika o svemu navedenom obavijestiti na svojim mrežnim stranicama. Prodavatelj koji u svojem prodajnom prostoru od krajnjeg korisnika preuzima ovu vrstu otpada nije sakupljač i ne mora imati dozvolu za gospodarenje otpadom, a za preuzeti otpad ne mora voditi očeviđnik o nastanku i tijeku otpada, već je na kraju godine dužan izvijestiti proizvođače o preuzetom EE otpadu.

Sakupljač je obvezan, na poziv posjednika EE otpada u kućanstvu, ali i na poziv prodavatelja, servisera te ostalih posjednika EE otpada koji su registrirane osobe, bez naplate i unutar 20 dana od poziva preuzeti EE otpad čija je ukupna masa veća od 30 kg, a može preuzeti i manju količinu.

Ključni brojevi za ovu vrstu otpada iz proizvodnje nalaze se u grupi 16 i podgrupi 02 te pod 20 01 21* - fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu odnosno 20 01 35* i 20 01 36 za otpad iz kućanstva.

Sustav gospodarenja ovom posebnom kategorijom sufinancira se iz novčane naknade koju proizvođač EE opreme i uređaja plaća prilikom stavljanja iste na tržište RH, a raspodjelu novca između svih dionika koji sudjeluju u gospodarenju EE otpadom obavlja Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost (u dalnjem tekstu: FZOEU).

OTPADNE GUME

Odredbe Pravilnika o gospodarenju otpadnim gumama (N.N., br. 113/16.) primjenjuju se na sve vrste novih ili rabljenih guma, te gumenih gusjenica koje se u kućanstvu ili u registriranoj osobi koriste za prijevoz i prijenos tvari, predmeta i osoba, uključujući obavljanje radova, te na otpadne gume od tih proizvoda ali se ne primjenjuju na gume koje su sastavni dio vozila za

koja se ne plaća naknada gospodarenja otpadnim vozilima u skladu s posebnim propisom koji uređuje gospodarenje otpadnim vozilima.

Iako otpadne gume imaju visoku energetsku vrijednost prednost nad energetskom oporabom (najčešće u cementarama) ima ponovna upotreba u obliku tzv. protektiranja kada se na istrošenu gumu dodaje novi vanjski sloj gume, a potom dolazi recikliranje otpadnih guma čime se mogu dobiti različiti novi proizvodi. Ključni broj za otpadne gume je 16 01 03, a podaci se vode u obrascu ONTO. Gospodarenje otpadnim guma-ma i naknade kontrolira i raspoređuje FZOEU.

Posjednik otpadnih guma obvezan je otpadne gume odvajati od miješanog komunalnog otpada i od ostalih vrsta otpada te ih u Republici Hrvatskoj odvojeno predati sakupljaču, osobi koja upravlja reciklažnim dvorištem ili serviseru prilikom zamjene gume.

Serviser je dužan na vidljivom mjestu postaviti obavijest krajnjem korisniku o mogućnosti predaje odnosno o obvezi preuzimanja otpadnih guma označkom sadržaja „PREUZIMAMO OTPADNE GUME“ te po potrebi i usmeno obavijestiti krajnjeg korisnika o načinu i uvjetima preuzimanja. Sakupljač, osoba koja upravlja reciklažnim dvorištem i serviser obvezni su bez troška za posjednika preuzeti od posjednika otpadne gume.

OTPADNA ULJA

Prema definiciji iz Pravilnika o gospodarenju otpadnim uljima (N.N., br. 124/06., 121/08., 31/09., 156/09., 91/11., 45/12., 86/13.), otpadno ulje je otpadno mazivo ulje i otpadno jestivo ulje.

Otpadno mazivo ulje je svako mineralno i sintetičko mazivo, industrijsko, izolacijsko (ulje koje se rabi u elektroenergetskim sustavima) i/ ili termičko ulje (ulje koje se rabi u sustavima za grijanje ili hlađenje) koje više nije za uporabu kojoj je prvotno bilo namijenjeno, posebice rabljena motorna ulja, strojna ulja, ulja iz menjicačkih kutija, mineralna i sintetička maziva ulja, ulja za prijenos topline, ulja za turbine i

hidraulička ulja osim ulja koja se primješavaju benzinima kod dvotaktnih motora s unutrašnjim izgaranjem.

Otpadno jestivo ulje je svako ulje koje nastaje obavljanjem ugostiteljske i turističke djelatnosti, industriji, obrtu, zdravstvenoj djelatnosti, javnoj upravi i drugim sličnim djelatnostima u kojima se priprema više od 20 obroka dnevno.

Kako se ovdje radi i o različitim djelatnostima u kojima nastaju otpadnim mazivim uljima dodijeljeni su ključni brojevi iz grupe 13 koja objedinjava otpadna ulja i otpad od tekućih goriva (osim jestivih ulja i ulja iz grupe 05, 12 i 19) a najčešće se nailazi na 13 02 05* i 13 02 06* dok su ključni brojevi za jestiva otpadna ulja i masti 20 01 25 i 20 01 26*.

Zbog sprečavanja istjecanja otpadnih mazivih ulja spremnici moraju biti nepropusni i poželjno je postavljanje tankvana koje bi prihvatile eventualno proljevanje, a preporučuje se i uz spremnik ili na mjestima za manipulaciju postaviti posudu s nekom vrstom apsorbensa zbog prikupljanja prolivenog ulja s podloge. U kuhinjama je također potrebno imati posebne spremnike za otpadna jestiva ulja koja preuzimaju ovlašteni sakupljači. Iznad spremnika ili na njima proizvođač otpadnih ulja dužan je postaviti natpis s nazivom i ključnim brojem otpada, a o nastanku i tijeku dužan je voditi evidenciju na propisanom obrascu ONTOU, te sav otpad predavati ovlaštenim sakupljačima. Odvoz otpadnih ulja i njihovo zbrinjavanje financirano je kroz naknadu po litri svježeg ulja stavljenog na tržiste RH koju plaća proizvođač svježih ulja, a sustavom gospodarenja i naknadama upravlja FZOEU.

OTPADNE BATERIJE I AKUMULATORI

Prema definiciji iz Pravilnika o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima (N.N., br. 111/15.), baterija ili akumulator je svaki izvor električne energije proizvedene izravnim pretvaranjem kemijske energije i koji se sastoji od jedne ili više primarnih baterijskih članaka (koje nisu namijenjene ponovnom punjenju) ili jedne ili više sekundarnih baterijskih članaka (koje su namijenjene ponovnom punje-

nju) dok je otpadna baterija ili akumulator svaka baterija ili akumulator koja je otpad odnosno posjednik ih je takvima proglašio.

Prodavatelj i proizvođač koji stavlja na tržište automobilske baterije i akumulatore dužan je osigurati preuzimanje otpadnih automobilskih baterija i akumulatora od krajnjeg korisnika koji je posjednik iz kućanstva, bez troškova za tog krajnjeg korisnika i bez obveze kupnje nove baterije ili akumulatora. Prodavatelj je dužan na vidljivom mjestu postaviti na ulazu i unutar poslovnog prostora obavijest „PREUZIMAMO OTPADNE BATERIJE“ jer je za njih već kod stavljanja na tržište RH plaćena naknada, a sustavom gospodarenja i naknadama upravlja FZOEU. Prodavatelj koji u svojem prodajnom prostoru od krajnjeg korisnika preuzima ovu vrstu otpada nije sakupljač i ne mora imati dozvolu za gospodarenje otpadom, a za preuzeti otpad ne mora voditi očeviđnik o nastanku i tijeku otpada.

Zbog svojih svojstava ova posebna kategorija se mora odvajati od ostalog otpada i skladištiti u posebnim spremnicima koji su otporni na kemijsalije i potrebno ih je označiti ključnim brojem otpada iz grupe 16 i podgrupe 06, potom ovisno o vrsti i svojstvima, a evidencija o nastanku i tijeku otpada proizvođač i sakupljač dužan je voditi u obrascu ONTO.

Zbog težine i iskoristivosti svih materijala iz akumulatora u postupku recikliranja često se nalazi i na obavijesti o otkupu akumulatora.

OTPADNA VOZILA

Prema definiciji iz Pravilnika o gospodarenju otpadnim vozilima (N.N., br. 125/15. i 90/16.), cjelovito otpadno vozilo je otpadno vozilo koje ima sve osnovne sastavne dijelove, a obvezno motor i karoseriju.

Posjednik otpadnog vozila obvezan je otpadno vozilo predati sakupljaču, po mogućnosti u cijelosti, i to na skladištu sakupljača ili pozivom sakupljača na lokaciju gdje se nalazi otpadno vozilo, a također je dužan obavijestiti sakupljača u slučaju kada otpadno vozilo predstavlja zdravstvenu ili sigurnosnu opasnost. Prilikom predaje otpadnog vozila sakupljaču posjednik je obvezan predati dokaz o vlasništvu (presliku prometne dozvole otpadnog vozila koje predaje i ako nije upisan kao vlasnik vozila u prometnoj dozvoli presliku drugog dokumenta iz kojeg je razvidno da je otpadno vozilo njegovo vlasništvo, te kopiju osobne iskaznice), dokaz o pravu na predaju otpadnog vozila na uporabu (ovjereni punomoć od vlasnika vozila, presliku prometne dozvole otpadnog vozila, te presliku osobne iskaznice), ako je vozilo uvezeno kao rabljeno vozilo u RH treba i dokaz da je za predmetno vozilo plaćena naknada gospodarenja Fondu ili potvrdu o provjeri registriranosti vozila u Republici Hrvatskoj. Jedinica lokalne samouprave otpadna vozila uklonjena s javnih i prometnih površina u skladu sa Zakonom i posebnim propisima predaje sakupljaču uz zapisnik komunalnog redarstva na obrascu OV2 iz Priloga IV. Pravilnika.

Kako bi se posjednike stimuliralo da predaju cjelovito otpadno vozilo, kod predaje imaju pravo na naknadu za predaju otpadnog vozila na uporabu. Sakupljač je dužan za predano cjelovito otpadno vozilo na temelju vaganjem utvrđene mase predanog otpadnog vozila, a koja ne može biti veća od mase vozila iskazane u prometnoj dozvoli, i iznosa jedinične naknade, posjedniku obračunati i isplatiti naknadu. Također je kod preuzimanja dužan ispuniti i posjedniku predati popunjeni prateći list u skladu s posebnim propisom, te sačiniti fotozapis otpadnog vozila u svrhu dokazivanja njegove cjelovitosti i sljedivosti.

Sustavom gospodarenja otpadnim vozilima i naknadama upravlja FZOEU.

*dr. sc. Branimir Fuk, dipl. ing. rud.
Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Zagreb*